

De oorspronkelijke vuurtoren van Hoek van 't IJ

door Peter Kouwenhoven

Onlangs kreeg ik als voorzitter van de Nederlandse Vuurtoren Vereniging een mailbericht van een medewerker van Kunsthandel Rob Kattenburg, waarin hij mij attent maakte op een tekening met daarop de vuurtoren van Hoek van 't IJ. Afbeeldingen van de oorspronkelijke stenen vuurtoren komen nauwelijks voor, dus dit is echt een bijzonderheid.

De tekening is gemaakt door Pieter Idserts, genaamd 'Portier' (1698-1781). Idserts woonde in Franeker waar hij het beroep van tegelschilder uitoefende. Hij was een vaardig tekenaar van schepen en watergezichten. Daarnaast was hij wachter van de Westervoort te Franeker, wat hem de welstand van een vast inkomen opleverde. Poortwachters – portiers – werden aangesteld bij gunste van de magistraat en het ambt was in de regel voorbehouden aan familieleden of vrienden van de regerende factie. Zijn kwaliteiten als tekenaar werden snel onderkend en in 1744 kreeg Idserts een aanstelling als landschapstekenaar aan de Franeker Hogeschool. Vanaf deze periode ondernam de kunstenaar reizen door Friesland en Holland, welke hij nauwgezet documenteerde in zijn schetsboeken. Uit de vele rivier- en zeegezichten spreekt een gedegen kennis van de scheepvaart en maritieme geschiedenis.

De stenen vuurtoren

De tekening toont de monding van het drukbevaren IJ in de eerste helft van de achttiende eeuw. Het is de tijd van de VOC. Amsterdam is het handelscentrum van de wereld. Handeldrijven en oorlogvoeren gaan hand in hand. Op de tekening zijn een groot koopvaardijship en rechts daarvan een oorlogsfregat prominent afgebeeld. Naast diverse binnenvaartschepen is helemaal rechts een zogenaamd paviljoenjacht te zien, waarmee gefortuneerde kooplieden en bestuurders zich verplaatsten. Op de achtergrond bevindt zich de stenen vuurtoren van Hoek van 't IJ. Deze is in de jaren 1701-1702 gebouwd op een speciaal daarvoor aangelegd eilandje. De vierkante stenen toren was identiek aan de twee andere 'Suyderzeese Vuur Bakens' op Marken en bij De Ven. Wat dat betreft vraag ik me af of de vuurtoren wel natuurgetrouw is getekend; hij wijkt

namelijk teveel af van oude tekeningen van de torens van Marken en De Ven. Er zitten teveel en te grote ramen in en de bovenbouw is wat vreemd.

De bedoeling was dat de vuurtoren van Hoek van 't IJ net als die van Marken een krachtig kolenvuur zou krijgen, maar vanwege de hoge kosten is dit er nooit van gekomen. De toren had vanaf het begin een lantaarn met een olielamp. Op de tekening is de lantaarn met puntvormige kap goed te zien. Deze lantaarn is in 1832 vervangen door een wat modernere lantaarn met een walmbol. De toren kreeg toen een Fresneloptiek.

Samenhangend met de bouw van een nieuw verdedigingswerk van de Stelling van Amsterdam op het vuurtoreneiland, is in 1893 de stenen vuurtoren afgebroken en

is er aan de zuidkant van het eiland een nieuwe, gietijzeren vuurtoren geplaatst.

Rob Kattenburg

Kunsthandel Rob Kattenburg is gespecialiseerd in maritieme oude kunst, met name Hollandse en Vlaamse schilderijen, tekeningen en gravures uit de zeventiende, achttiende en negentiende eeuw, met scheepvaart en cartografie als onderwerp. Door zijn grote kennis en belangstelling voor onze maritieme historie is Rob Kattenburg al tientallen jaren een vraagbaak voor museumconservatoren, grote collectioneers en verzamelaars. Ik kan een kijkje op zijn website www.robkattenburg.nl aanbevelen. Alleen al de diverse diashows waarbij historische zeeslagen en vissers- taferelen elkaar afwisselen, zijn de moeite waard.

BESTUURLUI

20 jaar Nederlandse Vuurtoren Vereniging

door Peter Kouwenhoven

Het is alweer bijna een jaar geleden, de algemene ledenvergadering in Haamstede, waar drie bestuursleden aftraden, een ploeg van vijf achterlatend. Het is een fijne ploeg van mensen die goed op elkaar zijn ingespeeld. We hebben in dat jaartje diverse activiteiten uitgevoerd, waaronder onze bijzonder geslaagde presentatie op de 50PlusBeurs, de organisatie van de ledenbijeenkomst op het lichtschip restaurant Tinto in Rotterdam en de voorbereidingen van het vierde lustrum, dat we dit jaar vierden. Gelukkig worden we daarbij ondersteund door een aantal actieve leden.

We bestaan als vereniging twintig jaar en dat gaan we uitgebreid vieren. Het hoofdgerecht wordt in het najaar opgediend. Vooralsnog hebben we zaterdag 29 september op het oog voor een ledenbijeenkomst op een bijzondere plek. Omdat we nog geen definitieve afspraken hebben gemaakt moet ik u nog even in spanning houden. Rondom deze datum zal het herfstnummer van *de Vuurboet* verschijnen: een dubbeldikke jubileumuitgave. De jubileumredactie is al aan het werk. Verder willen we tijdens de ledenbijeenkomst in september een nieuwe serie van drie jubileumpostzegels uitbrengen, in dezelfde stijl als de eerste drie maar dan met andere Nederlandse vuurtorens. We kunnen hiervoor nog foto's van leden gebruiken. Let er daarbij op dat de kop van de vuurtoren groot in beeld komt. Overigens zijn de postzegels uit de eerste serie nog

te bestellen bij onze penningmeester. In mei kunnen de mensen die zich hiervoor hebben opgegeven genieten van het voorgerecht van dit lustrum: een reisje door het noorden van Duitsland, via Emden naar Wilhelmshaven, waarbij ook het waddeneiland Wangerooge wordt bezocht. Het wemelt hier van de vuurtorens, dus we kunnen ons hart ophalen. Er komt vast een uitgebreid reisverslag met foto's in het zomernummer van *de Vuurboet*, zodat ook de leden die niet mee zijn geweest een beetje mee kunnen genieten. Wellicht worden zij geïnspireerd om nog een keer op eigen gelegenheid te gaan. Binnen de lustrumcommissie leven nog wat andere ideeën maar die zijn nog niet ver genoeg uitgekristalliseerd om er al melding van te doen. U zult het in de loop van het jaar wel merken.

Ik wens u een plezierig jubileumjaar toe.

